

MỘT THOÁNG VĂN CAO

Lời giới thiệu: Rất. Rất nhiều người viết về Văn Cao... nhưng [có] lẽ Phùng Quán viết về Văn Cao là lay động nhất bởi chất mộc và thật trong con người Phùng Quán.

Khuyết danh

(*) ẢNH – VĂN CAO do NGUYỄN ĐÌNH TOÁN chụp NGÀY 3/7/1995.
ĐÚNG 1 TUẦN SAU VĂN CAO RỜI CÕI DƯƠNG GIÀN VÀO NGÀY 10/7/1995.

Hồi làm việc ở Vụ Văn Hóa quần chúng. Chị Băng, vợ anh Văn Cao làm ở Ban B, cùng trong ngôi nhà 51, Ngô Quyền, Bộ Văn Hóa. Lúc ấy giá gạo ngoài ở Thái Bình lên đến 3 đồng một ký. Người Thái Bình đói kéo nhau về Hà Nội ăn xin. Một buổi trưa tôi ngồi uống nước chè chén 5 xu (ghi sổ nợ) ở cái quán xé bên cửa Bộ. Chợt nhìn thấy Văn Cao cùng với Đoàn Văn Chúc, giảng viên Trường Đại học Văn Hóa vịn vai nhau, chênh choáng, xiêu vẹo đi ngang qua. Tôi gọi hai anh vào uống nước, hút thuốc.

Lâu không gặp Văn Cao, tôi sững sốt thấy gương mặt anh bạc trắng như tờ giấy, hai má hóp sâu, chòm râu lơ thơ làm cho khuôn mặt anh càng thêm nhọn hoắt. Trong quán lúc

này có bốn năm người khách. Họ đều nhìn anh. Và tôi biết chắc là họ không biết anh là ai.

– Anh hút thuốc ào đi. Tôi đưa điếu cày cho anh, nói với chị chủ quán: Chị cho tôi gói thuốc ào. Văn Cao chậm rãi thông điếu, hỏi chị chủ quán: Thuốc ào của chị là thuốc ào Tây hay thuốc ào ta? Chị chủ quán ngơ ngác: Làm gì có thuốc ào Tây ạ?

Tôi cười giải thích: Ý anh ấy muốn hỏi thuốc ào của chị là thuốc ào mậu dịch hay thuốc ào chui. Thuốc ào mậu dịch là thuốc ào Tây.

Chị chủ quán nói: Thế thì thưa ông anh, thuốc ào Tây ạ, em không có thuốc ào ta.

Một ông khách móc túi lấy gói thuốc ào bọc trong túi giấy bóng, đưa cho anh: Tôi có thuốc ào ta đây. Chính hiệu Tiên Lãng, mời ông ăn thử.

Văn Cao dỡ gói thuốc ào, vê một điếu bỏ vào nõ, nói với ông khách: "Ăn thuốc" đó mới đúng là ngôn ngữ của người ghiền thuốc ào. Văn Cao rít một hơi tận sức, từ từ nhả khói. Đúng là chính hiệu Tiên Lãng, ông cho tôi xin thêm điếu nữa? Mời ông cứ tự nhiên.

Văn Cao hỏi tôi: Quán có tiền đó không, cho mình vay 5 đồng. Hai thằng từ sáng đến giờ chỉ toàn rượu suông, muốn đi ăn bát cháo. Em chỉ có ba đồng, anh cầm tạm.

Văn Cao bỏ tiền vào túi. Hai người đứng lên, lại vịn vào nhau, xiêu vẹo dắt nhau đi.

Ông khách cho thuốc ào ái ngại nhìn theo hai người đi khuất ở ngã tư Ngô Quyền, Trần Hưng Đạo. Nhìn cái nước da trắng bệch của ông ta mà tôi phát sợ. Chắc chẳng còn sống được bao lâu nữa. Tôi hỏi ông:

– Ông có biết ông ấy là ai không?

– Không, tôi đoán là dân ở Thái Bình mới lên. Từ hôm gạo lên 3 đồng một ký, dưới đó nhiều người đứt bữa...

Tôi nói: Ông ta là người đã viết một bài hát mà mỗi lần hát lên, cả nước phải đứng nghiêm, kể cả cụ Hồ. Ông khách trợn tròn mắt:

– Ông ta là nhạc sĩ Văn Cao?

– Đích thị là Văn Cao!

Ông khách đang uống dở hớp nước, ngời ngẩn ra một lúc lâu như người bị ghen, rồi buông lửng một câu:

– Thế thì còn ra thế nào nữa...!

Lát sau chị Băng từ trong cửa Bộ đi ra. Vừa nhìn thấy tôi, chị túm lấy hỏi:

– Từ sáng tới giờ anh có thấy anh Văn đi ngang qua đây không?

– Anh vừa đi cách đây hai mươi phút. Anh hỏi vay tôi năm đồng, tôi chỉ có ba đồng đưa cho anh.

– Có khổ thân tôi không! Ở nhà khách người ta đợi suốt từ sáng tới gần trưa.

– Khách ở đâu đến mà quan trọng thế? Chắc là nhà báo quốc tế đến phỏng vấn anh về cuộc đời và sự nghiệp sáng tác. Chị Băng nhăn nhó khổ sở: Khách từ Hà Giang xuống, ở Xí nghiệp chế biến chè. Họ muốn nhờ anh Văn vẽ cho cái nhãn chè. Người ta đem xuống 50 đồng với 10 gói chè loại 1. Chờ mãi không được thế là người ta đem tiền, đem chè đi nhờ họa sĩ khác.

Nghe chị kể tôi cũng thâm tiếc cho anh. 50 đồng với 10 gói chè Hà Giang loại 1. Chao ôi, thật đáng tiếc!

Hôm sau tôi gặp Văn Cao, kể lại chuyện hôm qua, hỏi anh:

– Sao anh lại bỏ dở một cái đơn đặt hàng ngon lành thế? Hay anh quên?

– Mình nhớ chứ, chỉ cần ngoạch trong nửa tiếng là có 50 đồng... Nhưng mình bỏ đi lang thang uống rượu suông với thằng Chúc và phải hỏi vay con gái.

Anh lắc đầu: Mình rất cần tiền mà cũng vô cùng chán tiền...

PHÙNG QUÁN

Nguồn: Internet eMail by [Batkuat nguyen chuyển](#)

---

*Đăng ngày Thứ Ba, September 5, 2023
Ban Kỹ Thuật Khóa 10A-72/SQTĐ/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH*